

Posudek oponenta

na bakalářskou práci Kristýny Audiové

Tschechen und Deutsche in Aussig an der Elbe im 20. Jahrhundert.

Geschichte und historiographische Reflexion.

Praha: FF UK, 2011, 72 s.

Předložená bakalářská práce pojednává o tématu z dějin německy mluvících zemí, v tomto případě o stále živé problematice důsledků česko-německého soužití v českých zemích na příkladu do druhé světové války převážně německého severočeského města Ústí nad Labem (Aussig). Soustřeďuje se na 20. století s nutným přesahem do století 19. a rozebírá rozsah působnosti a činnost převážně německých spolků, organizací a institucí od jejich konstituování od 70. let 19. století do odsunu německého obyvatelstva z bývalého Československa v druhé polovině 40. let 20. století. Je rozdělena do dvou částí, z nichž první se zabývá historickou a společensko-kulturní problematikou německého etnika do odsunu, druhá pak je avizována jako reflexe současného stavu česko-německého soužití v ústeckém regionu na příkladě činnosti některých tamních institucí.

Dotud vše v pořádku. Autorka se v první části pokouší o shrnutí dějin německého osídlení v českých zemích, než přejde k vlastní regionální problematice, což nutně vede k určité zkratkovitosti, případně k vyzdvížení některých událostí a potlačení druhých, neméně důležitých, či dokonce ještě důležitějších. Obecně uvedené důvody pohybu Němců na východ v rámci tzv. osidlování východních oblastí je v pořádku, bylo však třeba zdůraznit roli českých panovníků, naopak otázku cyrilometodějskou, jak ji formuluje Rádl (s. 8-9), zcela vypustit, protože je v tomto kontextu irelevantní. Vhodné by bylo zmínit původ Němců, kteří se usazovali v dnešním ústeckém regionu, protože má značný vliv na jazyk, jímž se v tomto regionu mluvilo, a na vytváření regionálního kulturního povědomí, které se do nástupu unifikovaného sudetoněmeckého henleinismu v jednotlivých oblastech obývaných Němci podstatně lišilo (viz Šumava, východočeské a moravské regiony). Dvě zásadní migrační vlny Němců do českých zemí ve 13. a později v 17. století jsou rovněž odlišné a mělo se jim dostat náležitého vysvětlení, navíc i proto, že pohroma třicetileté války pro české země přinesla i značnou internacionalizaci šlechty (nebyla jen německého původu), a tím i proměnu sociálních společenských struktur.

Popis německého a vzrůstajícího českého živlu v Ústí nad Labem od druhé poloviny 19. století je podán přehledně, systematicky ve všech oblastech života – v kultuře, ve společenských organizacích, v politice, ve vzrůstajícím se německém průmyslu. Autorka využívá dostupných monografií o městě (českých i německých), pracuje s archivními prameny a podává tak plastický obraz života v tomto městě od jeho zcela německých počátků do období, kdy se obyvatelstvo mísilo (industrializace) a kdy vlivem politicko-společenských událostí (zánik monarchie, vznik ČSR, odtržení pohraničních oblastí v důsledku Mnichovské dohody a jejich přiřazení k nacistické Třetí říši) dochází k tragickým událostem druhé světové války a jejím následkům až pro transfer německé menšiny. Za velmi zdařilou považuji pasáž o pojmech „vyhnání“, „vysídlení“, „odsun“ a jejich proměnné chápání v průběhu posledního půlstoletí i v české historiografii (s. 53-54).

Reflexe současného stavu však přišla velmi zkrátka. Autorka sice popisuje všechny aktivity a podává tak jejich uspokojivý přehled, nepouští se však ani náznakem do žádného hodnocení. V případě Collegia Bohemica, instituce, od níž si odborná veřejnost dost slibovala, by to bylo nanejvýš potřebné a žádoucí. Nevím, jakou měrou k vzájemnému porozumění přispívá ústecká germanistika, z autorčina líčení to přímo nevyplývá, v případě katedry historie je přínos mnohem jasnější a její činnost díky Kristině Kaiserové na regionální historii daleko více zaměřen.

K některým chybám či omylům: předběžný oficiální název Německého Rakouska po 1918 nebyl Deutsches Österreich, ale Deutsch-Österreich (s. 32), německou zkratkou Sudetoněmecké strany byla SdP, nikoli SDP (s. 40), v případě českých Němců nelze v německy psaném textu hovořit o tschechische Deutsche, ale výhradně o böhmische Deutsche, Deutschböhme (s. 64). V textu dochází k nedůslednostem v označování sídel: nejschůdnější a korektní variantou v textu tohoto charakteru by bylo užití německých označení sídel v závorce s jejich českým ekvivalentem, což se v práci děje např. na str. 29, 30, 38, 52. Většinou však autorka užívá pouze současný český název (s. 23, 31, 37, 41, 42, 44), případně pouze německý název (s. 29, 37, 38, 45, 48, 52).

Jazyková úroveň práce není příliš dobrá, objevují se časté hrubé chyby v silných slovesech, chybné vazby, nepřesná syntax, bezdůvodné střídání gramatických minulých časů, což v některých případech hraničí až se srozumitelností textu (např. s. 40, 57). Všechny chyby jsem označil ve svém exempláři.

Práci přesto doporučuji pro její přehlednost a jistý přínos k regionálním česko-německým dějinám k obhajobě.

V Praze 12.06.2011

Doc. PhDr. Milan Tvrdlík, CSc.